ADATTÁR

TÖRTÉNELMI ÉS IPARMŰVÉSZETI ÉRTÉKŰ GYÓGYSZERTÁRI BERENDEZÉSEK MAGYARORSZÁGI TOPOGRÁFIÁJA

VIDA MÁRIA

Európa városainak értékes művelődéstörténeti emlékei a régi gyógyszertárak. Egy részük múzeumokban lelt otthonra, más részük napjainkban is működő, régi hangulatot árasztó és a belépőben akaratlanul is tiszteletet keltő patikainterieur. Többek között Dubrovnikban, a bécsi Burgban, Innsbruckban, Velencében, Genovában, Firenzében, Heidelbergben, Münchenben, Zürichben, Rouenban láthatók szép régi patikák. Az orvos- és gyógyszerésztörténet tárgyi emlékeit bemutató múzeumok szegényes képet nyújtanának a gyógyszerészet emlékeit illusztráló officina- és laboratóriumberendezések, valamint a díszes állványedények, mozsarak, patikai cégérek nékül. Ezek őrzik a tulajdonképpeni képző- és iparművészeti értékű tárgyi emlékeket, ezért a múzeumügy fokozott figyelmet szentel megóvásuk érdekében.

A reneszánsz korszakot megelőző időszakból — adataink szerint — sem Európában, sem Magyarországon nem maradtak fenn patikaberendezések. Feltehetően nem is létezett ún. beépített állványzat hasonló stílusú táraasztallal. A korai idők patikáit ábrázoló olasz, német, francia könyvillusztrációkon egyszerű ácsolt polcokon állnak a díszes albarellók és csőröskancsók, ebből padig arra következtethetünk, hogy valószínűleg ilyen lehetett a patika. A beépített dolgozószoba — könyvszekrénnyel — a reneszánsz korban jelenik meg, ezzel párhuzamosan alakult ki a mai értelemben vett officina-interieur képe. Egyik legszebb fennmaradt példája a reneszánsz korszak patikájának a dubrovniki ferences kolostor múzeumában felállított festett olasz officina. A XIV. században az olasz bútorokat gipsz-stukkón alkalmazott élénk színű festéssel és aranyozással díszítették, ez főként Velencében terjedt el. A dubrovniki patika a velencei hatás nyomán stukkóval bevont festett bútorzat, jellegzetesen reneszánsz márványozott hatású festéssel, keretes portréképekkel. Hazánkban is megmaradt egy későreneszánsz — fejlettebb, árnyékolt festési technikával készült — patikaberendezés, mégpedig a XVII. századból Vöröskő várában (ma: Csehszlovákia). Pálffy Miklós (meghalt 1671) középkori várát lakályos reneszánsz kastéllyá alakíttatta át, s ennek délnyugati szárnyában, az egyik boltíves helyiségben kapott helyet a gyógyszertár. A napjainkban múzeumi célt szolgáló vöröskői vár „házi" patikáját valószínűleg az ott tevékenykedő asztalosok készítették.

A XVII. században létesült patikák zömmel főúri alapításúak voltak, a XVIII. század közepén főleg az egyházi alapítású — éspedig elsősorban a jezsuita rend

kezdeményezésére — gyógyszertárak szaporodtak el. A rendházakban a fogadalmat tett egyháziakon kívül a kézművességhez is kiválóan értő laikus testvérek vettek részt az építkezésekben és a berendezések elkészítésében. A gyógyszertárak létesítése 1738 után kezdődött, Mária Terézia valamennyi vármegye területére felállítandó legalább egy patika ügyében kiadott rendelete, majd az Országos Egészségügyi Bizottság (Comissio in Re Sanitati Stabiliter Ordinata) felállítása nyomán.

A pozsonyi Erzsébet rendi apácák kórházi patikája

A hazai jezsuita patikák — főként a kőszegi — kis eltéréssel a grazi rendház könyvtárának bútorzata után készültek. A korszakból eredeti későbarokk bútorzat a mai Magyarország területén *Kőszeg*en, *Székesfehérvár*ott, *Eger*ben, valamint a Felvidéken, a mai Csehszlovákia területén *Trencsén* és *Kassa* jezsuita patikája és a *pozsonyi Erzsébet apácák* kórházi patikája maradt fenn. Pozsonyban néhány éve restaurálták a „*Salvator*" elnevezésű — volt jezsuita —, napjainkban is működő gyógyszertárat, amely azonban már klasszicista Louis XVI stílusú bútorzat.[1] Az aranyozott oszlopfejes, féloszlopokkal tagolt, felül ökörszemes ke-

[1] *Nékám* Lajosné: Régi magyar patikák. Bp. 1971. 28. p. — Nem említi, hogy nem jellegzetesen jezsuita barokk típusú berendezésről van szó. Időmeghatározása is téves; a bútorzat nem készülhetett a XVIII. sz. első felében, csupán 1780 körül.

retelésű és aranyozott faragványokkal díszített furnérozott állványzat előtt három kőoroszlán által tartott intarziás berakású táraasztal áll.

A nagyszombati egyetem Budára költözése (1777), ahol gyógyszerészképzés is folyt, a XVIII. század utolsó harmadában a polgári alapítású gyógyszertárak elszaporodását segítette elő. Míg az 1747. évi összeírások szerint Magyarországon mindössze 48 patika működött, a század végén már 193 létező gyógyszertárról tudunk. Ebből az időből az egyetlen megmaradt polgári patikaberendezés a

A pozsonyi Vörös Rák patika

debreceni Déri Múzeumban levő, 1771-ben alapított *„Arany Egyszarvú"* gyógyszertáré. Az utóbbi évek restaurálásai során még két további festett barokk bútorzat került elő Kőszegen és Székesfehérvárott.

A XIX. század elején széles körben főként két irányzat virágzott: a század elején az új, a nagypolgárság ízlésének megfelelő reprezentatív *empire* stílus, amelyet 1820-tól a polgárság és a köznemesség körében népszerű *biedermeier* stílus váltott fel. Magyarországon általában az egyes korszakok stílusirányzata

nem jelentkezik tisztán, az időrendi eltolódások miatt gyakoriak az átfedések. Így a XIX. század első felében a klasszicista, empire és biedermeier stílus gyakran keverten jelentkezik. A reprezentatív jellegű empire patika legszebb példája a *pozsonyi* Gyógyszerésztörténeti Múzeumban bemutatott „*Vörös Rák*" officina-interieurje. A lakkozott fekete bútorzaton az empire és a klasszicista díszítésmód hazai együttes jelentkezését figyelhetjük meg. A klasszicizáló oszlopfejes díszítés mellett a táraasztalon és a felső párkányzat díszítményei az aranyozott női fej és kariatida figurák. Ebből a korszakból — az adattári közlés bizonyítása szerint — szép számban maradtak fenn hazánkban patikaberendezések.

SZEMLÉLET ÉS IRÁNYELVEK A RÉGI PATIKABERENDEZÉSEK FELMÉRÉSÉHEZ

A rövid stílustörténeti áttekintés igazolja, hogy napjainkban Európa egyes országaiban és Magyarországon egyaránt milyen jelentős iparművészeti — ezen belül bútorművészeti — értékkel bírnak a régi officina-berendezések. Az országos felmérésnek az egyszerű megyénkénti áttekintésén túl közvetlen célja az, hogy a hazánkban levő, még „lappangó" patikaberendezések felszínre kerüljenek. Nemcsak az előzőekben ismertetett stílusú bútorzatok megmentése fontos, hanem a XIX. század második felében kialakult eklektikus stílusnak megfelelő neoromán, neogótikus, neoreneszánsz stb. jellegű berendezések, majd a századfordulón kitejesedő új „modern" stílus, a szecesszió szellemében készült patikabútorzatok is. A magyar gyógyszerészet fejlődése egészének bemutatására ugyanis igen alkalmas egy-egy korabeli iparművészeti értékű patika megőrzése vagy demonstrálása.

Magyarországon — az általános múzeumi jogszabályon kívül — 1965 óta miniszteri utasítás szabályozza az egész ország területére vonatkozóan a régi gyógyszertári berendezések megóvási, ill. védési jogkörét is. Ennek értelmében az egészségügyi miniszter, egyetértésben a művelődésügyi miniszterrel a 19/1965. (Eü. K. 18.) EüM—MM sz. együttes utasítással mint alaprendelettel, az ezzel módosított korábbi, ill. az ezt követő kiegészítő jogszabályokkal az egészségügy egész szakterületét — orvos- és gyógyszerészettörténet, általános egészségügytörténet — és valamennyi gyűjteményi ágazatét (múzeumi, könyvtári, levéltári) a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár gyűjtőkörébe és jogkörébe utalta. Ez tette lehetővé az elmúlt években néhány megyében gyógyszerésztörténeti szakgyűjtemények, ill. múzeumi egységként bemutatott gyógyszertárak — összefoglaló elnevezéssel „patikamúzeumok" — létesítését. Természetesen e gyűjtemények létrehozásában jelentős szerepe volt a megyei szerveknek, elsősorban a gyógyszertári központoknak, ill. múzeumoknak (funkciótól és felügyelettől függően). A Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár felismerve a gyógyszertári berendezések védelme és az egyre növekvő betegellátás, gyógyszertári forgalom között keletkezett ellentétet, igyekezett megfelelő megoldást keresni és javasolni. Az előterjesztett irányelveket — az Iparművészeti Múzeummal történt egyeztetés után — a Művelődésügyi Miniszté-

rium 67 144/67. szám alatt jóváhagyta és alkalmazásukhoz hozzájárult. Az 1968-ban kelt körlevél ennek alapján tájékoztatta a gyógyszertári központokat és illetékes szerveket a védettségi lehetőségekről és az átalakítások engedélyezéséről. Lényegében ugyanezt tartalmazza, kibővített változatban az 1973. június 2-án szétküldött körlevél is, a részletezésre csupán a kérdés időszerűsége miatt volt szükség. (Antall József: Irányelvek a történeti és iparművészeti értékű gyógyszertári berendezések védelméhez. I—II. Gyógyszerésztörténeti Diárium, 1973. 3—4. sz.) Ugyanis az 1970-es években fokozott mértékben vált aktuálissá a régi bútorzatok korszerű berendezésekkel való kicserélése, s ez teszi indokolttá az értékes régi anyag védelmét és a megszülető új külső megjelenésének igényesebbé tételét.

A Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár által kibocsátott körlevél védettségi szempontjainak figyelembevételével történt az adattári felvétel. Elsőként a budapesti, majd abc-betűrendben megyénként történik a múzeumi, ill. védett gyógyszertárak adatainak közzététele.

Az egyes megyéken belül a muzeális értékű patikák az alábbi bontásban kerülnek sorra:

I. Múzeumi tulajdonban levő patikaberendezések
II. Működő védett gyógyszertárak (helyszínen megőrzött és áttelepített berendezések)
III. Ún. patikaházak (épületek, amelyekben egykor patikák működtek).

Ezen belül az egyes típusú berendezések felsorolása a bútor készítésének időpontja sorrendjében történik. A patika nevének megjelölése után zárójelbe jelenlegi felállítási helye kerül.[2]

MAGYARORSZÁGI MÚZEUMI, ILL. VÉDETT PATIKABERENDEZÉSEK BUDAPEST FŐVÁROS

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

Kőszegi jezsuita („Magyar Király") patika
(Budapesti Iparművészeti Múzeum)

Lelt. sz.: 6000—6001.
Alapítás: 1744.

[2] A közlemény adatait a szerző részben a megadott szakirodalomból, az Iparművészeti Múzeum munkatársainak, a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum védettségi nyilvántartásának leírásaiból; részben pedig a saját — helyszínen készült — jegyzeteiből merítette. Ha a helytörténeti és szakmatörténeti kutatók újabb adatokkal gazdagítják, illetve az esetleges hibás adatokat módosítják, köszönetet mondunk fáradozásukért.

Eredeti hely: Kőszeg, jezsuita rendház, majd Jurisich tér 9.
Alapító: jezsuita rend.
Épülete: Jelenleg a Vas Megyei Gyógyszerésztörténeti Szakgyűjtemény kiállítása.
Stílus, kor: barokk, 1744.

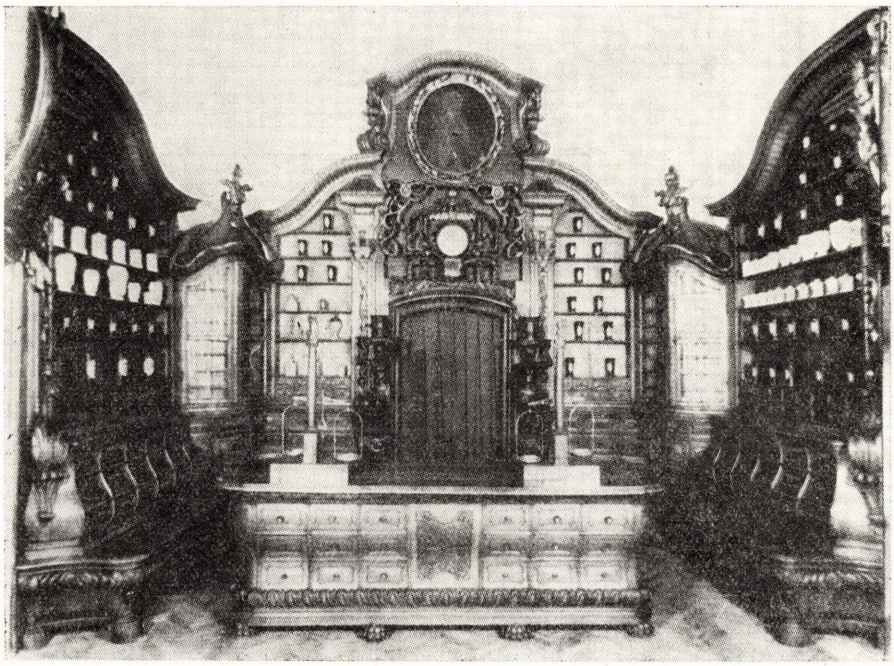

A kőszegi Magyar Király patika

Alkotó: Codelli József, Untersinger József, Steidner József
Anyaga: tölgyfa, diófa.
Leírása: Az Iparművészeti Múzeum I. emeleti kiállítási termében (alaprajza: 6,8×5,1 m), rabitzmásolattal fedett fiókboltozatos helyiségben van felállítva. (Később a Nagytétényi Kastélymúzeumban kívánják felállítani.)
A tölgyfa bútorzat egyes részeit sötétebb és világosabb diófa furnérozás borítja. Az „U" alakban felállított állványzat — mindhárom oldalon 1—1 ajtóval — hasábos lábakon álló, felette felnyitható paddal. Az alsó rész ívelő profilú fióksoros, pirosra festett gyógyszernevekkel, az állványzatot ívelő erősen tagolt párkány zárja le. Az ajtónyílások (2×1 m) felett faragott párkány- és füzérdíszes keretben olajfestmények vannak, középen sátoros tető alá helyezett óra felett „Magyar Király"-t, a későbbi elnevezést szimbolizáló festmény; alatta pedig az ajtónyílás két oldalán fején tálcát tartó szerecsen figura áll. A beren-

dezés négy sarkában kidomborodó üvegajtós sarokszekrény a bútorzat jellegzetesen barokk bútorrészlete. A tölgyfából és diófából faragott homlokzatán fiókos táraasztal (2,6×0,88 m; mag.: 0,9 m) állatmancsot utánozó lábon áll.

Tartozékok: Ettl.: Mária gyermekével. Táblakép, XVIII. sz. 40-es évek.
Ettl.: Sz. Kozma és Damján. Táblakép. XVIII. sz. 40-es évek.
„Magyar Király" Olajkép. XIX. sz. közepe.
Fatégely. XVIII. sz. közepe (157 db).
Hordó. Habán, 1666.
Táramérleg. 1672 (2 db) (lelt. sz. 6002, 6003)
Albarello (4 db). Nove, XVIII. sz.[3] Bencze J. örökösök tul.

Irod.: Nékám Lajosné: A kőszegi patika. Bp. 1965.
Nékám Lajosné: Régi magyar patikák. Bp. 1971. 19—21. p.
Baradlai János—Bársony Elemér: A magyarországi gyógyszerészet története. Bp. 1930. 1. kötet. 212—213. p.

„Arany Sas" patika — Gyógyszerésztörténeti Múzeum
(Semmelweis Orvostörténeti Múzeum részlege)

Alapítás: 1687.

Eredeti hely: a mai I. ker. Dísz tér 1—2. sz. ház helyén nyílt meg, ahonnan még 1696 előtt a mai Dísz tér 6. sz. (Gombaszögi) házba, majd a mai Tárnok u. 16. sz. házba költözött. Ez utóbbi gótikus, XIV—XV. sz-ban épült ház.

Alapító: Bösinger Ferenc Ignác.

Épülete: patikaház (I. Tárnok u. 18.), 1735—1754-től százhatvan éven át működött a patika. XV. sz., többször átalakítva, jelenlegi homlokzata 1820 körüli, klasszicista jellegű.
Gyógyszerésztörténeti kiállítás helye (1974).

Kiállítás címe: A reneszánsz és barokk korszak gyógyszerészete.

Kiállítás célja: Az egyetemes gyógyszerésztörténet bemutatása fejlődési folyamatában a XV. sz. végétől a XVIII. sz-dal bezárólag. A reneszánsz korszakban válik ketté az orvos- és gyógyszerészettudomány, ekkor születik az önálló gyógyszerészet. Ennek nyomán a „vegyeskereskedés" jellegű középkori patikával szemben megszületik a „modern" gyógyszertár.

Bútortartozékai: officina-interieur. Későbarokk. XVIII. sz. második fele. (Rekonstrukció. Kőszeg, „Szerecsen" patika festett barokk bútorzatának eredeti részleteinek felhasználásával. Lásd Kőszegi Patikamúzeum.)

Receptszekrény. Diófa, XVIII. sz. Sakkmintás berakású — ajtón és tetején — furnérozott, négy kerek pogácsa lábon álló, kétajtós szekrény. Felső lapja felnyitható, álló íróasztalként használható; belül fiókos rendszerű. A-Z betűvel jelölve. (Lelt. sz.: 69.608.1) Lásd Pécs „Szerecsen" patika.

Egyéb tartozékok: Oroszlános állvány a budavári „Arany Sas" patikából (2 db). Vörösmárvány, XVII. sz. vége. Mozsár, XVIII. sz.

[3] *Nékám* Lajosné: A kőszegi patika. Bp. 1965. — Az edények származását illetően közölt adat téves, mert az edények Szigetváry Ferenc közlése szerint csak az I. világháború alatt kerültek Magyarországra Olaszországból. Így semmiképpen nem tartoznak az eredeti edényzethez.

Irod.: Czagány István: Patikamúzeum a budavári volt „Arany Sas" gyógyszertárban. Műemlékvédelem, 1967. 3. sz.
Uő. A budavári „Arany Sas" patika. Comm. Hist. Artis Med., 44 (1978). 53—82.
Uő. Egy régi polgárház története: a budavári „Arany Sas" gyógyszertár. Természet Világa, 1973. 3. sz.
Vida Mária: A budavári „Arany Sas" patikamúzeum. Természet Világa, 1974. 8. sz.
Baradlai János—Bársony Elemér: I. m. 374—377. p.

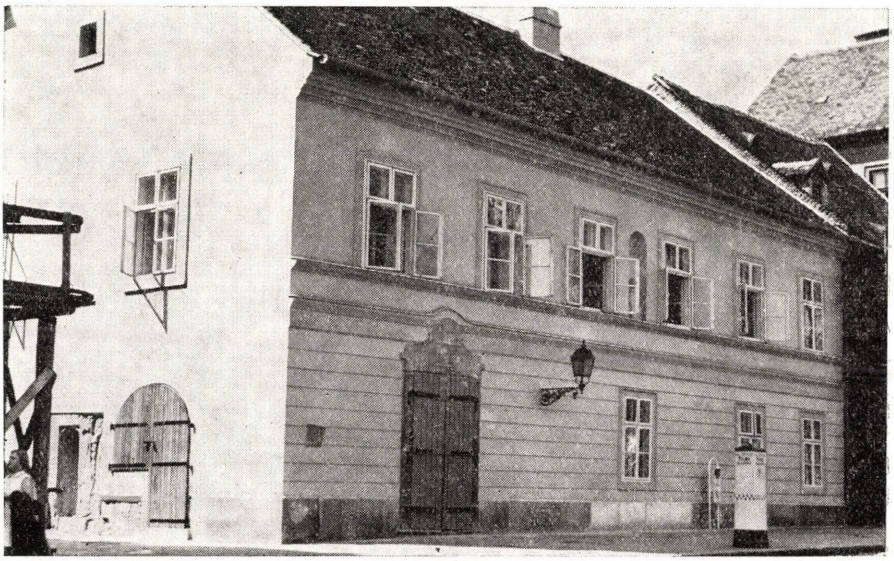

A budai Arany Sas Gyógyszerésztörténeti Múzeum épülete

„Szent Lélek" patika
(Semmelweis Orvostörténeti Múzeum)

Lelt. sz.: 69.611.1.
Alapítás: 1786.
Eredeti hely: Bp. V., Majakovszkij (volt Király) u. 12. sz.
Alapító: Schwachhoffer Ignác, 1804—1845: Gömöry Károly (bútorzat készíttetője). (A későbbi „Török" patika.)
Épület: Gömöry-ház, patikaház. Klasszicista, épült 1812-ben, Pollack Mihály tervei szerint, a második emelet későbbi.
Stílus, kor: klasszicista-empire. 1813.
Alkotó: Pollack Mihály (?) tervezte, Rosznágel Márton asztalos készítette, Dunaiszky Lőrinc szobrász faragta a domborműveket.

Anyaga: diófa, aranyozott díszítés, feketére pácolt léckeretek.
Leírás: A bútorzat U alakban van felállítva (8×5,4 m). Az egész állványzaton körbefutó profilírozott párkányzat, az aranyozott ökörszem lécdíszítés, valamint a párkányzatban a vályukban Hygeia fejekből, ill. lángoló vázákból jobbra és balra futó lángokban, szőlőfürtökben végződő aranyozott empire indadísz egységessé teszi. Függőlegesen a fenti nyitott polcos és az alsó fiókos részt aranyozott rozettával díszített félpillérek tagolják. A két ajtó, ill. a négy tükrös szekrény tagozata feletti mélyedésben hat aranyozott faragott domborműjelenet látható (ún. „fabronz"). A jelenetek sorrendben: a beteggyógyítás, Hygeia, a vegyészet, a gyógyszerészet, Aesculapius és az orvostudomány jelképe. (Mérete: 18×86 cm). Sima, két részre tagolt táraasztal egészíti ki. (2,05×0,7 m; mag.: 0,91 m.)
Tartozékok: patikacégér (2 db). Olajfestmény, XIX. sz. második fele. (A volt „Magyar Korona" patika cégére.) (Lelt. sz. 69.609.1, 69.609.2.)
Irod: Voit Pál: Egy régi pesti patika. Bp. 1940.
Nékám Lajosné: I. m. 41—42. p.
Képek a gyógyítás múltjából. Comm. Hist. Artis Med., Suppl. 5. (1972), 60—61. p.
Baradlai János—Bársony Elemér: I. m. 379. p.
Megj.: a múzeum tulajdonában levő egyéb bútorzat: házi gyógyszertári szekrény. Tölgyfa, magyar, 1890 körül. (Lelt. sz.: 67.858.1.1—64.)

„Arany Oroszlán" patika
(BTM Kiscelli Múzeum)

Lelt. sz.: 51.1250.1—433
Alapítás: 1794.
Eredeti hely: 1810-ig Kálvin tér és Kecskeméti u. találkozásánál, a Kecskeméti városkapu közelében levő házban működött.
Alapító: Landerer József.
Épülete: Ráth-ház, patikaház (V., Eötvös u. 2. sz.) Épült a XVIII. sz-ban; átalakítva 1841-ben Hild József tervei szerint.
Stílus, kor: biedermeier, 1830 körül.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: cseresznyefa.
Leírás: Egyszerű, sima vonalú bútorzat, függőleges tagolást a korpuszok közötti lizénák biztosítják. Kevés díszítés, intarzia nélkül. A táraasztal két részből álló 2,28×0,93 m, ill. 2,5×0,93 m; mag.: 0,93 m.)
Tartozékok: pénztárasztal. 1830 körül
Táramérleg (1 db). Sárgaréz, XIX. sz.
Ajtószárny, üvegezett (1 db). Cseresznyefa, XIX. sz.
Mozsár (2 db). Sárgaréz, XIX. sz.
Vasmozsár (1 db). XIX. sz.
Fedeles-hengeres edény. Porcelán. Bécs, XIX. sz.
(„Oroszlánfejes" copf stílusú kartus)

Üvegpalack (70 db). XIX. sz.
Irod.: Sztankai István: A gyógyszerészetre és a budapesti gyógyszertárakra vonatkozó adatok. Bp. 1935. 187—189. p.
Nékám Lajosné: I. m. 46. p.
Megj.: A múzeum tulajdonában levő egyéb részbútorzatok és tartozékok:
Cégtábla (2 db). „Nagy Kristóf" patika. Fa, 1840 körül.
Ajtószárny (2 db). „Nagy Kristóf" patika. Fa, 1840 körül.
Cégtábla. „Arany Sas" (később „Városi") patika. Fa, 1830-as évek.
Ablaktábla (2 db). „Arany Sas" (később „Városi") patika. Fa, olaj. 1830-as évek.

„Angyal" patika. Lásd Szabolcs-Szatmár megye. Nagykálló. Korányi Frigyes Emlékmúzeum.

Budapest külső kerületeiben még felmerült néhány helytörténeti értékű berendezés elhelyezésének lehetősége a kerületi múzeumi gyűjteményekben (Kispest, Kőbánya stb.).

II. Védett berendezés

„Magyar Király patika"
(Bp. XIII., Mauthner Sándor u. 174.)

Védettségi szám: Közp. nyt.
Alapítás: 1804.
Eredeti hely: V., József Attila u. 7.
Alapító: Spetz József.
Stílus, kor: biedermeier. 1840-es évek.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: dél-amerikai szantálfa. Topolyagyökér berakás.
Leírás: Az állványzat felső üveges része féloszlopokkal tagolt, alsó fiókos részen lizénákkal elválasztott, csúcsíves berakással díszített bútorzat; jobb és bal oldalon vízszintes kiugró párkány zárja le. Homloklapon üvegajtós táraasztalt középen rizalit díszíti.
Tartozékok: óra, kartuskeretben. XIX. sz. közepe.
Pénztárasztal. Diófa. XIX. sz. első fele
Than Mór (?): Sz. István (ovális). Olaj. XIX. sz. második fele
Kisasztal. Diófa. XIX. sz. közepe.
Támlásszék (2 db). Empire. XIX. sz. első fele
Karosszék (1 db). Louis XVI. Diófa. XIX. sz. eleje
Irod.: Sztankai István: I. m. 194—196. p.
Nékám Lajosné: I. m. 46. p.

„Szűz Mária Isten Anyja" patika
(Bp. V., Alpári Gy. u. 21.)
Védettségi szám: 86/23 142/1954
Alapítás: 1849.
Alapító: Holli János.
Épület: patikaház, „Zoltán" ház. Romantikus, 1847-ben építette ifj. Zitterbarth Mátyás.
Stílus: kor: későklasszicista (romantikus hatás). 1849.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: topolyagyökér.
Leírás: A bútorzat díszes kiképzésű (5,6×5,6 m-es helyiségben): felül polcos, alul fiókos rendszerű állványzat pártázatos zárópárkánnyal van lezárva. Az utcai bejárattal szemben levő sarokban tükrös szekrény tetején aranyozott lombok között óra van. A táraasztal homlokzata kétszárnyú üvegajtós.
Tartozékok: pénztárasztal. 1849.
Heinrich Ede (1819—1885): Szűz Mária, Magyarország védasszonya. Olajkép. XIX. sz. közepe. Hengeres, fedeles edényzet. Porcelán. Bécs, 1849. fatégelyek. XIX. sz. közepe.
Irod.: Nékám Lajosné: I. m. 47. p.
Baradlai János—Bársony Elemér: I. m. 384. p.
Sztankai István: I. m. 196—198. p.
Zakariás G. Sándor: Budapest. Magyarország műemlékei. 3. köt. Bp. 1961. 93. p.
A magyar festőművészet albuma. Bp. é. n. 76. p.
Éber László: Művészeti lexikon. Bp. 1926. 325. p.
Zádor Anna: Magyar művészet. 2. köt. Bp. 1964. 138. p.

„Kígyó" patika
(Bp. V., Kossuth Lajos u. 2.)
Védettségi szám: 8630—9005/1954
Alapítás: 1784.
Eredeti hely: 1899-ig a Kígyó tér 1. sz. alatt működött, az épület lebontása után költözött mai helyére.
Alapító: Stehleng Károly.
Stílus, kor: neorokokó. 1870-es évek. (Az előtérben levő állványzat, három táraasztal.)
Szecesszió. 1899 körül. (Hátsó rész, galéria.)
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: jávorfa (neorokokó rész), fenyőfa (szecessziós rész)
Leírás: A korábbi neorokokó stílusú bútorzathoz szecessziós kiegészítés került. Az eltérő stílusok összehangolására a korábbi bútor furnérozását lefestették, ill. szecessziós díszítésekkel egészítették ki. Így nyerte a bútorzat mai eklektikus képét. A függőleges tagolásra szolgálnak a korpuszok közötti csigafejes lizénák. Változatos képet nyújt a nyitott polcos, tükrös szekrény, ill. a faragott keretes nyitott szekrények váltakozása. A párkányzatot középen jellegzetes

rokokó csigavonalas palmettás faragás díszíti. A korábbi neorokokó bútorzat a félköríves sarokvitrinig — tetején cukorsüveges faragvánnyal — húzódik. Az eredeti két darabból álló táraasztal hasonló díszítésű az állványzattal: elöl üvegajtós, hátul korszerűsített és modern technikai felszerelésekkel ellátott (forgókorong, lengőfiók stb.), tetejét veronai vörösmárványlap borítja. A hátsó tér bútorzata — a galéria és a pincelejáró — szecessziós stílusú, XIX. század végi berendezés. A fehérre festett szecessziós bútorzathoz hasonlóan a korábbi bútor jávorfa furnérozását is fehérre festették. A díszítés a neorokokó bútorrészhez alkalmazkodva részben követi a csigavonalas díszítményeket, részben a szecesszióra jellemző bonyolult vonalvezetésű nagyméretű, növénymintás faragásokkal díszített. A galérián két oldalt üveg- és betétes ajtók váltakoznak, középen fölül faragott, áttört vonulás díszítésű keretben kerek órával. Az erkélykorlát áttört kartus-faragványokból, köztük esztergályozott oszlopocskákból áll.

A bútorzat mai állapotában a korszerűsített modern gyógyszertárnak és a műemléki értékű bútorzatnak harmonikusan összehangolt szép példája. A bútorzat kívülről megőrizte eredeti műemlékbútorzati képét, ugyanakkor hátulról — kívülről nem látható helyen — modern technikai berendezésekkel látták el. A patika jelenlegi formájában a legszebb és egyben a legforgalmasabb budapesti működő gyógyszertár.

Tartozékok: kígyóembléma. Olasz, XVII. sz. (erkélykorláton). Táramérleg (2 db). 1870-es évek. (Most van feltárás alatt egy XVIII. századi szekrény, a korábbi berendezés maradványa?)

Irod.: Szentgyörgyi István: Gyógyszerészet és műemlékvédelem. A pesti Kígyó patika felújítása. Gyógyszerészet. 1970. 4. sz. 147—152. p.

„Római Császár" patika
(Bp. VIII., Mező Imre út 32.)

Védettségi szám: 8630—9095/54
Alapítás: 1784.
Eredeti hely: I., Fő u. 56.
Alapító: Kolb Bernát János
Épület: patikaház, klasszicista stílusú, 1820 után itt állt a patika.
Stílus, kor: eklektikus — neogótikus. XIX. sz. második fele.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: tölgyfa (fényezett és pácolt).
Irod.: Sztankai István: I. m. 163—164. p.
Baradlai János—Bársony Elemér: I. m. 379. p.

„Szent István" patika
(Bp. VII., Landler Jenő u. 17.)

Védettségi szám: 85 059/70
Alapítás: 1795.
Eredeti hely: II., Mártírok útja 19.
Alapító: Tóth Ignác.

Stílus, kor: eklektikus—neogótikus. 1899.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: diófa és jávor (?)
Tartozékok: asztal. 1899.
irodabútorzat (szekrény, íróasztal, írópulpitus). Diófa, 1899.
Irod.: Sztankai István: I. m. 165—166. p.
Baradlai János—Bársony Elemér: I. m. 381. p.

„Arany Kereszt" patika
(Bp. V., Münnich F. u. 24.)

Védettségi szám: 8630—81152/56
Alapítás: 1888.
Alapító: Megyery Géza.
Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz. 1888.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: tölgyfa.
Tartozékok: faliszekrény. 1888. (irodahelyiségben)
karosszék (2 db). XIX. sz. vége
mérleg (3 db). XIX. sz. vége (Arany Kereszt emblémával)
üvegedény (135 db).
hengeres—fedeles edény. Porcelán. Cseh. XIX. sz. vége.
Irod.: Sztankai István: I. m. 199. p.

„Opera" patika
(Bp. VI., Népköztársaság útja 26.)

Védettségi szám: 66 487/67
Alapítás: 1888.
Alapító: Török Sándor
Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz. 1888.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: fenyőfa.
Tartozékok: galéria, csavart oszlopos lépcsőfeljáróval
ülőgarnitúra (4 db támlásszék, 2 db karosszék). 1888.
fedeles edény. Porcelán. Zsolnay és Elbogen. XIX. sz. vége
üvegedények. XIX. sz. második fele.
Irod.: Sztankai István: I. m. 212. p.

„Szent Keresztély" patika
(Bp. VIII., Mátyás tér 3.)

Védettségi szám: 119 931/1958
Alapítás: 1881.
Alapító: Filo János
Stílus, kor: eklektikus. 1890.
Alkotó: Valnicsek Lajos (?)

Anyaga: tölgyfa.
Tartozékok: faliszekrény. 1890. (irodában)
íróasztal. 1890.
karosszék. 1890.
mérleg (3 db). XIX. sz. vége
porcelán és fa eredeti patikaedényzet
pénztárfülke. 1890. (officinában)
kisasztal. 1890. (officinában).
Irod.: Sztankai István: I. m. 239. p.

„Szerecsen" patika
(Bp. XIX., Vöröshadsereg útja 190.)
Védettségi szám: 47834/73
Alapítás: 1885.
Eredeti hely: Bp. V., Dorottya u. 9., majd 1899-től Dorottya u. 13.
Alapító: Pillich Ferenc
Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz. XIX. sz. vége
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: —
Irod.: Sztankai István: I. m. 199. p.

„Sas" patika
(Bp. IX., Üllői út 105.)
Védettségi szám: 47 468/73
Alapítás: 1887.
Alapító: Berthan Gyula
Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz, koloniál jelleg. 1890 körül.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: diófa (pácolt).
Tartozékok: pénztárasztal. Diófa, 1890 körül
esernyőtartó, tükrös felsőrésszel. Diófa, 1890 körül
asztal (1db) és szék (1 db). 1890 körül
táramérleg. Sárgaréz, XIX. sz. vége.
Irod.: Sztankai István: I. m. 240. p.
Megj.: 1972-ben Richter Gedeon emléktáblát helyeztek el az officinában.

„Szent László" patika
Védettségi szám: 47 318/73
Alapítás: 1885.
Eredeti hely: Bp. XIX., Vöröshadsereg útja 101.
Alapító: Beretvás Tamás
Stílus, kor: eklektikus, neobarokk jelleg. 1920 körül.
Anyaga: diófa, topolyagyökér és rózsafa berakás.
Leírás: Teljesen — ajtóval és kirakattáblákkal együtt — beépített officina. A tá-raasztal korábbi, neoreneszánsz (1885 körüli).

Tartozékok: várópad. Diófa, XX. század eleje.
Megj.: A berendezés későbbi felhasználásra átadva a Danubius Gyógyszálló Vállalatnak.
Irod.: —

„Oktogon" patika
(Bp. VI., Lenin krt. 61.)
Védettségi szám: 85 060/70
Alapítás: 1786.
Eredeti hely: A Tabánból került az I. ker. Attila út 51. sz. alá, 1924-től jelenlegi helyére.
Alapító: Beer József Kajetán
Stílus, kor: formalista neobarokk. 1924.
Alkotó: Kozma Lajos (?)
Anyaga: diófa.
Leírás: teljesen beépített, galériás officina.
Tartozékok: galéria (üvegajtós szekrénysor). 1924.
kisasztal. Diófa, 1924.
Bretschneider Kocsár: Hygeia és Aesculap. Falfestmény. 1936.
Irod.: Sztankai István: I. m. 205—207. p.

„Szent Ferenc" patika
(Bp. IX., Üllői út 59.)
Védettségi szám: 85 061/70
Alapítás: 1873.
Alapító: Landau Imre.
Stílus, kor: eklektikus. 1920 körül.
Alkotó: Kozma Károly (?)
Anyaga: diófa (pácolt).
Leírás: teljesen beépített galériás officina.
Tartozékok: galéria (beépített szekrénysor, erkélykorlát). 1920. Eeredetileg pácolt, jelenleg fehérre festett.
Irod.: Sztankai István: I. m. 248. p.

III. Patikaházak

(Ma már sem múzeumi jellegű, sem védett bútorzat nincs az épületben. Hosszú időn át működött gyógyszertár, ma már megszűnt.)

I. Dísz tér 13. „Udvari" (előbb „Fekete Sas") patika.
Alapítás, alapító: 1761. Beer József Kajetán.
Épülete: 1761—1906 között állt itt a patika. Klasszicista homlokzat.

I. Dísz tér 15. Az előző patika költözött ide 1906 után.
Barokk, XVIII. sz. (Egykor a Semmelweis családé.)

I. Vám u. 7. „Szent István" patika.
Alapítás, alapító: 1795. Nagy Ignác.
Épülete: 1796-ban, a megnyitás előtt az új berendezés leégett, a patika később nyílt meg máshol. Copfstílű, épült 1795—1805 között.
Lásd még „Szent István" patika.

V. József nádor tér 12. „Lipótvárosi" patika.
Alapítás, alapító: 1803. Meixner János.
Épülete: 1929-től működött itt. Épült Hild József tervei szerint 1823-ban klasszicista stílusban, később átalakítva neoreneszánsz stílusban.

V. Eötvös u. 2. „Arany Oroszlán" patika.
Alapítás, alapító: 1794. Landerer József.
Épülete: Ráth-ház, épült a XVIII. században, átalakítva 1841-ben Hild József tervei szerint.

Megj.: Lásd „Arany Oroszlán" patika. A bútorzat ma a BTM Kiscelli Múzeum tulajdonában van.

BÁCS-KISKUN MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

„Szentháromság" patika
(Kecskemét. Katona József Múzeum, raktár)

Lelt. sz.: n. j. 466
Alapítás: 1740 körül.
Eredeti hely: Vághy György orvos kézigyógyszertára.
Alapító: Baumgartner Ferenc (1766-tól önálló patika).
Stílus, kor: „parasztbarokk". XVIII. sz.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: fenyőfa (festett).
Leírás: Két, ajtónyílással összekötött patikaszekrény. Felül ajtós megoldású, apáca-ráccsal borítva. A jobb oldali szekrényen az ajtó alatt két sor kis fiók: a bal oldalon lehajtható asztallap. A bútor pogácsalábakon áll, alsó részén ajtóbetétes. Az írópulpitus oldalon még egy kiegészítő, kihajtható tetejű kisszekrény. A bútor sarkai legömbölyített vonalúak, míg felül erősen profilírozott, szögletes ívű zárópárkány van. (Foto: SOM állandó kiállításon.)
Irod.: Lóránd Nándor: A gyógyszerészet és gyógyszertárak kialakulása Kecskeméten. Bács-Kiskun Megyei Kórház évkönyve, 1969. Kecskemét, 1969. 8. 193. Lóránd Nándor: Ismerjük meg megyénkben a gyógyítás kialakulásának történetét. Ua. 1970—1971. 383—400. p.

Kecskeméti Patikamúzeum
(Bács-Kiskun Megyei Gyógyszertörténeti Szakgyűjtemény)

Tulajdonjog: Semmelweis Orvostörténeti Múzeum.
Fenntartó: Megyei Gyógyszertári Központ.
Helye: Kecskemét, Batthyány u. 7. (ideiglenesen).
Leírás: (a gyűjtemény állományában levő bútorrészletek).

„Isteni Gondviselés" patika. (Alapítás: Kiskörös. 1838. Matolcsi Lábas Ferenc)

Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz. 1890 körül.
Anyaga: festett tölgyfa.
Tartozék: tára mögötti korpusz (1 db), órával.

„Megváltó" patika. (Alapítás: 1904. Kecskemét, Katona József)

Stílus, kor: szecesszió. XX. sz. eleje.
Anyaga: cseresznyefa.
Tartozék: üvegszekrény, félköríves vonalú (2 db)
üvegszekrény, felső rész
óra.
Megj.: A bútorzat többi része kihelyezve Nemesnádudvarra.
A szakszerűtlen átalakítás kirívó példája; így nem védhető.

„Isteni Gondviselés" patika. (Alapítás: 1887. Kecskemét, Bódogh Ferenc)

Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz. 1887.
Anyaga: tölgyfa (festett).
Tartozék: tükrös korpusz (1 db).

„Isteni Gondviselés" patika. (Alapítás: 1894. Harta)

Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz. XIX. sz. vége.
Anyaga: fenyőfa (festett).
Tartozék: korpusz (2 db), a többi elpusztult,
kistára.

II. Védett berendezés

„Szentlélek" patika
(Tataháza)

Védettségi szám: 47 691/73
Alapítás: 1835.
Eredeti hely: Bácsalmás
Alapító: Martinovics Aladár.
Stílus, kor: biedermeier. 1830-as évek.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: diófa.

Leírás: Sima, egyszerű vonalú „U" alakban felállított bútorzat. Mindkét oldalon és középen fölül tükrösszekrény. Fölül sima, egyenes vonalú zárópárkány. A táraasztal homloklapja hármas osztású, oszlopfejes lizénákkal tagolt, üveglap betéttel.

Irod.: —

„Isteni Gondviselés" patika
(Szabadszállás)

Védettségi szám: 47 692/73
Alapítás: 1847.
Alapító: Martinovics Péter.
Stílus, kor: biedermeier. 1847.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: diófa.
Irod.: —

„Szentlélek" patika
(Kecskemét, Batthyány u. 7.)

Védettségi szám: 47 580/73
Alapítás: 1847.
Alapító: Battlay János.
Stílus, kor: eklektikus—neogótikus. 1890-es évek.
Alkotó: Zimonyi (budapesti).
Anyaga: tölgyfa (pácolt).
Tartozék: laborasztal. XIX. sz. második fele (előző bútor).
Irod.: Lóránd Nándor: I. m.

„Mátyás király" patika
(Hetényegyháza, raktár)

Védettségi szám: 47 833/73
Alapítás: 1821.
Eredeti hely: Kecskemét. Szabadság tér 1.
Alapító: Hajagos András.
Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz. 1880-as évek.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: diófa.
Irod.: Lóránd Nándor: I. m.

„Isteni Gondviselés" patika
(Császártöltés)

Védettségi szám: 47 710/73
Alapítás: 1833.
Eredeti hely: Kiskörös.

Alapító: Matolcsi Lábas Ferenc.
Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz. 1890 körül.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: tölgyfa.
Megj.: Lásd Kecskeméti Patikamúzeum.

„Szentháromság" patika
(Borota)

Védettségi szám: 47 693/73.
Alapítás: 1819.
Eredeti hely: Kiskunhalas.
Alapító: Pöschl Ferenc.
Stílus, kor: eklektikus—neoklasszicista jelleg. XIX. sz. vége.
Anyaga: diófa.
Irod.: —

BARANYA MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

„Szerecsen" patika
(Pécs. Apáca u. 1.)

Védettségi szám: 863—679 198/52
(Múzeumi egységgé történő nyilvánítása folyamatban van.)
Alapítás: 1697.
Alapító: Seitz (Zeit) János.
Stílus, kor: neorokokó. 1897.
Alkotó: Hoffmann Károly műhelye, Wilheim Ferenc.
Anyaga: tölgyfa, kerámia betétlapok.
Leírás: Sötétbarnára pácolt, rokokó faragványokkal gazdagon díszített bútorzatot felül széles párkányzat zárja le, melyet a Zsolnay gyárban készült kerámia betétlapok díszítenek: fehér alapon színes virágok. Függőlegesen vájatos, felül és alul csigavonalban végződő faragványok tagolják. Az „L" alakban felállított bútorzat sarkában beépített üvegajtó felett gazdagon faragott oromzati díszben kerámia óralap van elhelyezve és a táraasztal mögötti ajtó fölött szintén kerámia betétlapon „Újra alapítva 1897" című felirat. A táraasztal az állványzathoz hasonlóan faragásokkal, ill. kerámia betétlapokkal díszített.
(2 részből álló: 1,34×0,9 m; mag.: 95,3 cm).
Tartozékok: Kút. Zsolnay, XX. sz. eleje. (A két táraasztal között álló medence, felette elnyúló talapzaton sárgaköténves szerecsen figura.) Készítette: Zsolnay Gyula (?)
cégér Szerecsen figura (bejárat fölött) XX. sz. eleje
ülőke (2 db). 1897.

táramérleg (2 db). XX. sz. eleje
fedeles edény. Porcelán. Bécs
fedeles edény. Kőcserép. Bistritz, XIX. sz. eleje
kétajtós üveges szekrény. Pécs. 1840—1850. (Gyógyszertári Központban).
Irod.: Nékám Lajosné: I. m. 54. p.
Salamon Béla: A 10/2 számú — volt Sipőcz-féle — „Szerecsen" gyógyszertár története. Gyógyszerészeti Hiradó. 1968. 2. sz. 17—26. p. (A MGYT Baranya Megyei Szervezetének Közleménye). v ö.: SOM Adattár. Ltsz. 161—169.
Megj. Receptszekrény. Dió, XVIII. sz. vége (korábbi bútorzatból). Lásd „Arany Sas" patika — Gyógyszerésztörténeti Múzeum.

II. Védett berendezés

„Gránátalma" (volt irgalmasrendi) patika
(Pécs. Marx út 2.)

Védettségi szám: 679/52
Alapítás: 1796.
Eredeti hely: Irgalmas rendház. Épült a XVIII. sz. elején.
Alapító: Irgalmasrend.
Stílus, kor: klasszicista, Louis XVI. 1796.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: diófa.
Leírás: Az officina felül polcos, ill. üvegajtós állványzatát klasszicista ízlésű pilaszterek tagolják: felül rosetta, alatta hármas fejezettel. Felül egyenes vonalú párkányzat zárja le.
Irod.: Baradlai—Bársony: I. m. 223. p.
Megj.: Méregszekrény. XVIII. sz. (Janus Pannonius Múzeum tulajdonában, lelt. sz.: 52.1.1.)

„II. Lajos király" patika
(Mohács. Dózsa György u. 44.)

Védettségi szám: 863—82 352/953
Alapítás: 1848.
Eredeti hely: Dózsa György u. 42.
Alapító: —
Épület: az eredeti hely patikaház. A pécsi püspök vadászháza volt, mielőtt patika lett. Épült a XVIII. sz-ban. Jelenleg „török kávézó".
Stílus, kor: biedermeier, neobarokk elemekkel. 1848.
Alkotó: pécsi asztalos (?)
Anyaga: cseresznyefa.
Leírás: Az egyszerű, sima felületű furnérozott bútorzatot függőlegesen lizénák, az ajtók jobb és bal oldalán klasszicista féloszlopok tagolják. Az alsó fiókos rész magas lábazaton áll és lizénákkal osztott. A sima zárópárkányt körben

ökörszem keretelés díszíti; a táraasztal mögötti tükrös ajtó felett neobarokk jellegű oromzati díszben óra. A táraasztal lefelé enyhén karcsúsodik, homloklapján három sima betétlapban faragott rosetta.
Tartozékok: fatégelyek. XIX. sz. közepe.
Irod.: Nékám Lajosné: I. m. 49—50. p.
Megj.: fadombormű. II. Lajos holttestének megtalálása. (2 db) cégér XIX. sz. közepe. (Mohács. Kanizsai Dorottya Múzeum tulajdona.)

BÉKÉS MEGYE

Nincs védett berendezés.

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

Nincs.

II. Védett berendezés

„Oroszlán" patika
(Gönc. Rákóczi út 68.)

Védettségi szám: 85 603/70
Alapítás: 1855.
Eredeti hely: a lebontott, volt Patika közben.
Alapító: Kozmáry Zoltán.
Stílus, kor: empire. XIX. sz. közepe.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: fenyőfa, tiszafa berakás.
Leírás: A téglalap alakú helyiségben felállított bútorzatot függőlegesen feketére pácolt féloszlopok tagolják, aranyozott klasszicizáló oszlopfejezetekkel, ill. lábazattal. A felső részt határoló zárópárkányon ökörszemes lécsor keretelés fut körbe. Az alsó rész tagolására élére állított rombusz intartizával díszített lizénák szolgálnak. A táraasztal hasonló három lizénával tagolt téglalap alakú bútor.
Irod.: —

„Arany Sas" patika
(Miskolc. Ady Endre u. 24.)

Védettségi szám: elj. alatt
Alapítás: 1760.
Alapító: —
Stílus, kor: eklektikus. XIX. sz. vége.

Alkotó: —
Anyaga: —
Irod.: —

„Arany Szarvas" patika
(Miskolc. Szabadság tér 2.)

Védettségi szám: elj. alatt
Alapítás: 1676.
Alapító: —
Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz. 1880 körül.
Alkotó: —
Anyaga: —
Irod.: —

„Kígyó" patika
(Miskolc. Széchenyi u. 33.)

Védettségi szám: 86.455/1969.
Alapítás: 1803.
Alapító: —
Épület: Volt „Három Rózsa" Szálló. Épült 1880 körül, eklektikus stílusú.
Stílus, kor: szecesszió. XX. sz. eleje.
Alkotó: —
Anyaga: —
Irod.: —

CSONGRÁD MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

Nincs.

II. Védett berendezés

„Isteni Gondviselés" patika
(Szatymaz)

Védettségi szám: 47 382/73
Alapítás: 1812.
Eredeti hely: Szeged.
Alapító: Remold Jakab.
Stílus, kor: utóbiedermeier—neorokokó. 1870-es évek.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: cseresznyefa, rózsafa berakással.
Irod.: Baradlai János—Bársony Elemér: I. m. 299. p.
Reizner János: Szeged története. 3. köt. Szeged, 1900. 211. p.

„Megváltó" patika
(Szentes. Kossuth u. 12.)

Védettségi szám: 47 394/73
Alapítás: 1842.
Alapító: Ihász Nándor.
Stílus, kor: biedermeier (?). XIX. sz. közepe.
Leírás: Csak a táraasztal maradt meg. Kifelé domború vonalú, nem furnérozott, fekete pácolt oszlopokkal tagolt, a belső része nem eredeti. Feltételezhető, hogy csak a század végén készült.
Irod.: —

„Kígyó" patika
(Kübekháza)

Védettségi szám: 47 351/73
Alapítás: 1874.
Eredeti hely: Szeged, Klauzál tér 3.
Alapító: Kovács Albert
Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz. 1880-as évek.
Alkotó: ismeretlen.

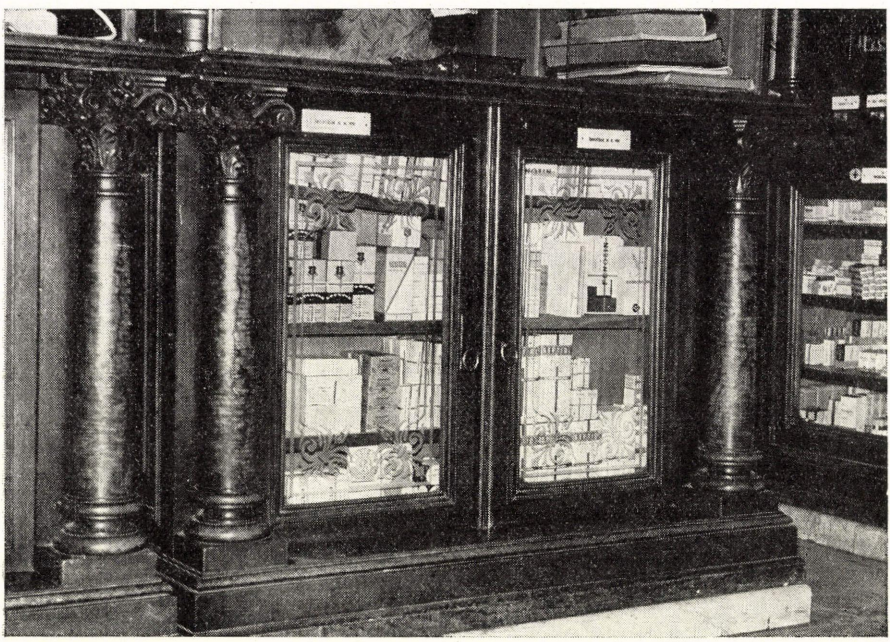

A kübekházi Kígyó patika táraasztalának egyik részlete

Anyaga: tölgyfa.
Tartozékok: irodaszekrény. Tölgyfa, 1880-as évek.
Megj.: Elhelyezése nem megfelelő!

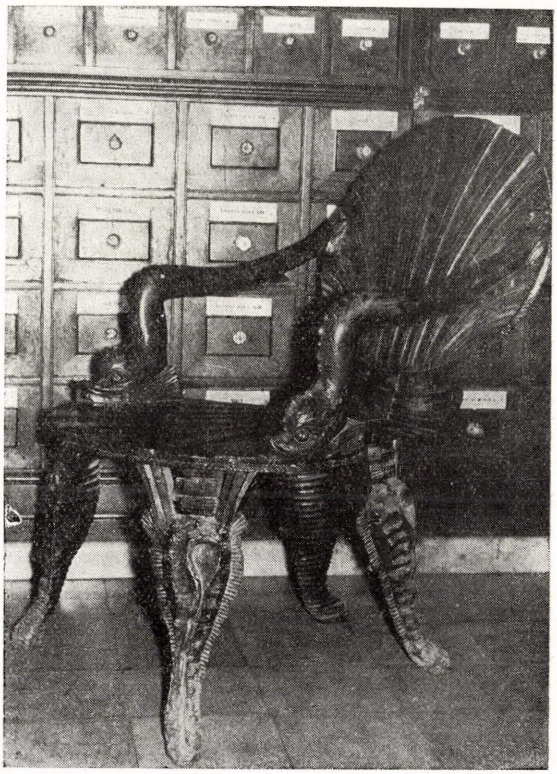

Szék a kübekházi Kígyó patikából

FEJÉR MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

„Fekete Sas" patika
(Fejér Megyei Múzeumi Igazgatóság. Patikamúzeum. Március 15. u. 9.)
Védettségi szám: 5886/1950
Lelt. sz.: 74.1.1—3., 74.2.1.
Alapítás: 1746.
Eredeti hely: jezsuita rendház.

Alapító: jezsuita rend (1773-ig)
Walter Ferenc
Épület: másodlagos elhelyezése patikaház. 1776 után költözött ide és vette fel a „Fekete Sas" nevet. Épült a XVIII. sz-ban, a XIX. sz. végén átépítették.
Stílus, kor: barokk. 1757.
Alkotó: Paumgartner Bernát, Codelli József.
Anyaga: tölgyfa, bolognai kréta díszítés.
Leírás: A bútorzat az officina mind a négy fala mentén húzódik. A felső nyitott polcos részt gazdagon faragott makkos és leveles díszítmények emelik ki, amelyek szürkésfehér színű bolognai krétából készültek, aranyozott részletekkel. Az állványzaton körbe erősen profilozott párkányzat vezet, alul áttört makkos-leveles díszítménysorral, a zárópárkány hullámzó vonalban fut körbe. Az ajtónyílások jobb és bal oldalán gazdag fafaragású oszlopfejes lizénák díszítik az ajtókereteket. Az alsó rész felnyitható padnak kiképzett és fióksoros. Táraasztal korabeli nincs.
Tartozékok: táraasztal. XIX. sz. első fele. Empire stílusú, patkó formájú későbbi bútor. A két végén dór oszlopos kékre festett fülkében klasszicista stílusú Hygeia és Aesculap szobor áll
officina bútor. XVIII. sz. Márványozott, szürkés festésű barokk állványzat, az egyes fiókokon kartussal
barokk óra. Áttört, faragott kartusban
prés. XVIII. sz.
mozsár. Réz, 1752.
fatégely. (160 db). XVIII. sz. közepe.
Irod.: Nékám Lajosné: A székesfehérvári „Fekete Sas" gyógyszertár. Alba Regia évkönyv 1966. Székesfehérvár, 1966. 101—110. p.
Nékám Lajosné: I. m. 21—24. p.
Fitz Jenő: Székesfehérvár. Bp. 1957. 51. p.
Baradlai János—Bársony Elemér: I. m. 211—212. p.
Megj.: a régi officina helyiségben fel nem tárt freskó van.

II. Védett berendezés

Nincs.

GYŐR-SOPRON MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

„Széchényi" (volt jezsuita) patika
(Győr. Széchenyi tér 9.)

Lelt. sz.: IP 65.207.1—2.
Alapítás: 1654.
Alapító: jezsuita rend.

Épülete: a bencés rendház délnyugati sarkában felállított patika az ún. régi „Gyógyszertárház" nevet viseli. A rendház 1651—1667-ig épült.
Hazai legszebb belsőépítészeti officina-műemlék. Boltíves, rokokó stukkódíszes mennyezetét öt freskó díszíti: középen „Mária mennybemenetele", négy

A győri Széchényi patika egyik freskója

sarokban 1—1 gyógynövényt ábrázoló falfestmény. Az ovális keretben levő stukkós angyalfigurák az egyes évszakokat szimbolizálják. A táraasztal mögött fenn, két angyalfigura falkeretet tart. A gazdagon díszített mennyezet mélyen belenyúlik az oldalfalakba.
Stílus, kor: rokokó. XVIII. sz.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: fenyőfa (festett).
Leírás: Az eredeti bútorból két rokokó stílusú üveges, egyajtós patikaszekrény — vitrin — maradt meg. A szekrényeket talapzaton álló, festett, tölgyfaleveles köténnyel és koronával, néger figura tartja. A fehérre festett szekrény-

kék jellegzetesen csigavonalas aranyozott díszítésűek. A felső részen, a párkány jobb, ill. bal oldalán egy arab és egy görög faragott szakállas fej látható, melyek az arab és a görög medicinát szimbolizálják. A vitrinek az officina két oldalát díszítik.

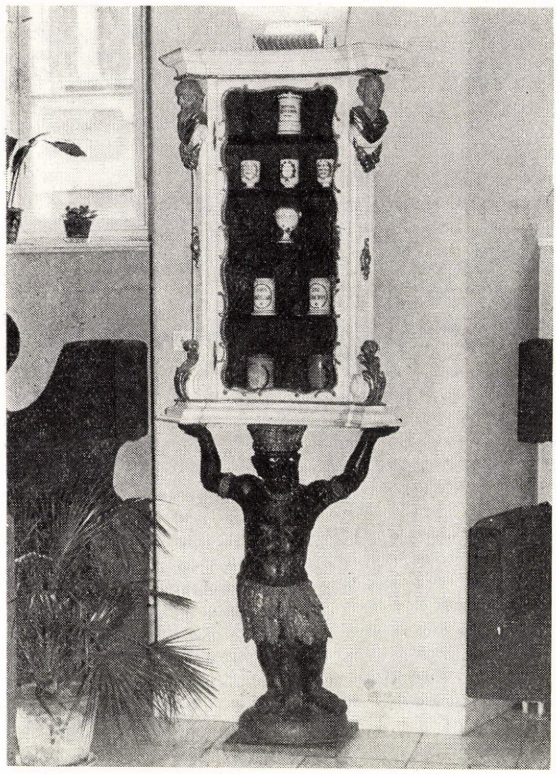

A győri Széchényi patika egyik szekrénye

Tartozék: barokk ihletésű modern patikaberendezés. Tervezte Mezei Gábor 1971-ben. A diófa furnérozású bútorzat a patika egyik régi elnevezését követve „stilizált" angyalfej és szárny kiképzésű. A táraasztal mögötti művelurral borított állványzat alulról felfelé kisebbedő fióksorokból áll; közepén szárnyasangyal-szerű nyitott ajtónyílással. A három részből álló táraasztal művelurborítású; elöl és tetején üveglappal borított, lépcsőzetes kiképzésű.
Egyéb tartozékok: muzeális értékű: Széchényi György püspök. Olajkép. XVII. sz. vége. Mozsár. XVII. sz. fajansz, fa, üveg patikaedények.
Modern jellegű: várópad (2 db), művelur, 1971.
pénztárasztal, 1971.

kiállító helyiség bútorzata (üvegajtós szekrény, 3 faliszekrény, 2 tárló, 2 támlásszék).
Kiállítási tárgyak (edények, gyógyszertári eszközök, könyvek stb.) részben a győri Xantus János Múzeum, részben a budapesti Semmelweis Orvostörténeti Múzeum tulajdona, továbbá a Bencés Rend letétje.
Megj.: Az ország egyetlen olyan gyógyszertára, amelyik kettős funkciót lát el. Egyrészt működő patika, másrészt patikamúzeum.
Fenntartó: Győr-Sopron Megyei Gyógyszertári Központ.

„Angyal" patika — Patikamúzeum
(Sopron. Liszt Ferenc Múzeum részlege)

Fenntartó: Győr-Sopron Megyei Gyógyszertári Központ, Liszt Ferenc Múzeum
Lelt. sz.: —
Alapítás: 1601 körül.
Eredeti helye: Sopron. Beloiannisz tér 2.
Alapító: Marb Tóbiás.
Épület: Patikaház, 1646 óta működött a patika az épületben. Épült 1656—1658 között lábasházként, ez a XVIII. sz-ban lett megszüntetve. 1850-ben ismét átalakították. A helyreállítás a XVII. századi jelleg szerint történt 1966—1967-ben.
Stílus, kor: klasszicista. XIX. sz. első fele.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: diófa.
Leírás: Sima, egyszerű vonalú „U" alakban felállított állványzat. A nyitott polcok között klasszicista jellegű féloszlopok vannak, felül egyszerű, nem nagyon tagolt zárópárkánnyal. A táraasztal homlokfalán üvegajtós, tetejét márványlap borítja.

Tartozékok: A kiállítás a megye területéről származó tárgyi és dokumentációs anyagot mutatja be külön tárlókban. Az officina interieurben kapott helyet az „Angyal" patika eredeti bécsi porcelán edényzete és angyalfejes díszítésű üvegei. Itt van továbbá a későbbi soproni patikák (Megváltó, Arany Kereszt) edényzete.
egyéb fontosabb muzeális értékű kiállítási tárgyak: Dorfmeister: Sz. Damján és Kozma. Olajkép, XVIII. sz. (az „Oroszlán" patikából)
habánhordó. 1666. (volt kőszegi jezsuita patikából)
mozsár. Bronz, 1771. (soproni „Oroszlán" patikából)
Irod.: A soproni múzeum gyógyszerészeti gyűjteménye. Győr-Sopron Megyei Múzeumi Szervezet kiadványai. 1968. 4. sz. 64. p.

II. Védett berendezés

„Arany Sas" patika
(Győr. Kossuth Lajos u. 20.)

Védettségi szám: 81 574/1960
Alapítás: 1767.
Alapító: —
Épület: patikaház, épült 1890 körül.
Stílus, kor: biedermeier. 1850-es évek.
Alkotó: győri asztalosmester.
Anyaga: diófa.
Leírás: Vastag diófafurnérral borított egyszerű, sima vonalú állványzat. Az officina egyetlen dísze a táraasztal. A homoklapján levő betétlapokat lizénák választják el egymástól, rozetta intarziás díszítésű.
Tartozékok: íróasztal. Diófa, 1850 körül. Átalakítva: XIX. sz. vége
ajtókeret (1 db) 1850 körül
utcai portál. XIX. sz. vége
mellszobrok (6 db). XIX. sz. vége
Aesculap szobor, aranyozott, XIX. sz. vége
edényzet (porcelán, fa) XIX. sz. közepe.
Irod.: —

„Segítő Mária" patika
(Mosonmagyaróvár. Lenin út 85.)

Védettségi szám: 86 159/1959
Alapítás: 1690.
Alapító: —
Épülete: patikaház, épült 1690-ben.
Stílus, kor: empire. XIX. sz. 30-as évek.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: cseresznyefa.
Leírás: A bútorzat bolthajtással összekötött helyiségben áll. Így az előtérben 1—1 különálló állványzat, a háttérben kétajtós szekrény és jobbra, ill. balra — két boltszakasz szélességében — váltakozva fiókos, polcos és üvegajtós szekrény van. A függőleges tagolásra szolgálnak a korpuszok közötti feketére pácolt féloszlopok, vízszintesen szintén fekete zárópárkánnyal tagolva. Az állványzat magassága a bolthajtást követve nem egyforma. A táraasztal elöl üvegajtós, két szélén féloszlopokkal díszített, hasábos lábazattal. (2,4×0,94 m; mag.: 0,94 m).
Tartozék: íróasztal. XIX. sz. közepe
ajtó, 1—1 aranyozott arcképes emblémával
kézimérleg, néhány edény. XVIII—XIX. sz.
Irod.: Nékám Lajosné: I. m. 46. p.

„Oroszlán" patika
(Sopron. Lenin krt. 29.)

Védettségi szám: 162—S5—1/1951
Alapítás: 1646 körül.
Alapító: Becher Márton.
Épülete: patikaház, ahol 1724 óta állt a gyógyszertár. Épült a XVIII. sz. második felében.
Stílus, kor: neorokokó. 1878.
Alkotó: Martynek tervei alapján Feud János és Miszkivezt Gyula asztalosok.
Anyaga: —
Tartozék: portálé. Zsolnay, XX. sz. eleje (oszlopfejes lizénák, oroszlánkép).
Irod.: A soproni múzeum gyógyszerészeti gyűjteménye. Győr-Sopron Megyei Múzeumi Szervezet kiadványai. 1968. 4. sz. 64. p.

„Széchényi" (volt jezsuita) patika. Lásd múzeumi tulajdonban levő berendezésnél.

III. Patikaház

Sopron. Alsókapu u. 3. sz. „Magyar Korona" patika.
Alapítás: 1769; alapító: Herbst János, 1773—1866 között működött itt. Rokokó stílusú, 1773-ban épült ház, a sarkon Keresztelő Sz. János szobor (1775).

Mosonmagyaróvár. Malinovszkij út 2. sz. „Segítő Mária" patika.
Épült 1820 körül, kalasszicista stílusban. A patika 1820 után, a század végéig itt működött.

HAJDÚ-BIHAR MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

„Arany Egyszarvú" patika
(Debrecen. Déri Múzeum)

Lelt. sz.: IV. 1905.158.1—4.
Alapítás: 1772.
Eredeti hely: Debrecen. Kossuth Lajos u. 8.
Alapító: Zeininger Antal
Stílus, kor: rokokó. 1772.
Alkotó: ismeretlen, festmények egy része: olasz vándorfestő (?)
Anyaga: fenyőfa (festett).
Leírás: a bútorzat a múzeum kis, négyzet alaprajzú helyiségében nyert elhelyezést. A bútor provinciális ízlésű, rokokó idill hangulatát árasztja. A szekrények ajtószárnyait színesen festett zsánerjelenetek díszítik. A kis boltíves hátsó fül-

kében a középen hátranyúló ajtón Hygeiát és Aesculapot ábrázoló festmények láthatók. Az ajtótól jobbra és balra falbaépített polcos szekrények támláira élénk színűre festett jeleneteket festett egy feltehetően olaszos iskolázottságú vándorfestő. Az egyik enyelgést ábrázol „La Virgilia" felirattal; a másik kertben tevékenykedő férfiakat „L'Adolescensa" felirattal. Hármas ívelésű dobogón

Az Arany Egyszarvúhoz címzett debreceni patika a Déri Múzeumban

jobb, ill. bal oldalon egy-egy simára pácolt táraasztal áll; homloklapján rokokó keretelésű betétlappal.

Tartozék: szemöldökkő. Z. A. monogrammal, 1773-as évszámmal
cégér. „Arany Egyszarvú" embléma. 1772-es évszámmal
kovácsoltvas munka
díszes kovácsoltvas rács. 1773 (a hátsó helyiség boltívében)
eredeti edényzet (fatégelyek, fajansz hasas körteedények, talpas kehely alakú üvegedények, üveglombikok, famozsarak, lepárlók, dörzsedények stb.) XVIII. sz. vége
mozsár, kétfülű. Felirata: Franz Antoni Zeininger 1772.

Irod.: Halmai János: Gyógyszertár az „Arany Egyszarvúhoz" Debrecenben. Comm. Hist. Artis Med., 5 (1957). 175—197. p.
Nékám Lajosné: I. m. 32—34. p.

II. Védett berendezés

Nincs.[4] Újabban felmerült egy-két XIX. sz.-i bútorzat védelmének lehetősége.

HEVES MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

Telekessy (jezsuita) patika
(Eger. Dobó István Múzeum)

Lelt. sz.: 1968/5—9., 387., 389., 391., 393., 394. (gysz.)
Alapítás: 1713.
Eredeti hely: Eger. Széchenyi u. 14. sz., majd 16. sz.
Alapító: jezsuita rend, Telekessy István püspök adományából.
Épület: eredeti elhelyezés a jezsuita rendházban (Széchenyi u. 15.) az északi szárnyban, kiskapuval az utcára. A Csiky Sándor utcai bejáratot két 1800 körül készült dombormű díszítette, melyeket az 1960 körül végzett tatarozáskor elpusztítottak. Az egyik a gyógyszerkészítést szimbolizálja, füstölgő kemence, retorta és lombik mellett két puttó; a másik a gyógyszergyűjtést: húsos, leveles fákról gyógyleveleket gyűjtő két puttó. A rendházat 1700-ban kezdték építeni, majd a Rákóczi-szabadságharc félbeszakította az építkezéseket, így csak 1727-ben fejezték be. 1900—1902 között Alpár Ignác teljesen átépítette.
A patika 1795-től Spetz József tulajdona, 1812—1900 között a Széchenyi u. 16. sz. alatt működött. A patikaház (Spetz-ház) épült 1812—1814-ben, Povolni Ferenc tervei szerint. 1900 körül költözött a Széchenyi u. 14. sz. alá. Építette Franz József 1763-ban.
Stílus, kor: barokk, rokokó. 1745—1746 körül.
Alkotó: Ginczl Albert, Strassalovszky János, Simon Ferenc.
Anyaga: tölgyfa, aranyozott díszítéssel.
Leírás: A bútorzat „U" alakban felállított: hátul középen — két ajtó között — önálló, ill. jobb és bal oldalon összefüggő tagozattal. Az alsó fióksoros rész erősen hullámosított profilú. Az ajtónyílások két oldalán csigavonalban kunkorodó végű aranyozott oszlopfejes vájatos lizénák tagolják függőlegesen az állványzatot. A bútorzat felső peremét erősen profilozott, kiugró párkányzat zárja le, alatta korpuszonként aranyozott csigavonalas-leveles, palmettás át-

[4] *Nékám* Lajosné: I. m. 47. p. — Debrecenben, Nádudvaron, Szolnokon említ biedermeier patikabútorzatot, amelyek az utóbbi években berendezésfelújítás miatt elpusztultak.

tört faragott díszítés. A bejárati oldalon hasonló szerkezetű üvegajtós szekrény áll: felül domború, alul erősen homorú vonalú hullámos homlokfelülettel. Alul körben — hasonlóan a kőszegi és székesfehérvári jezsuita patikához — felhajtható pad van. A hasáb alakú táraasztal kívül üvegajtós, középen a betétlapon Telekessy püspök festett címerével.

Tartozékok: ülőke (2 db). Tölgyfa, XVIII. sz. közepe
faedényzet. XVIII. sz. közepe.

Irod.: Nékám Lajosné: I. m. 24—27. p.
Baradlai János—Bársony Elemér: I. m. 210. p.
Eger város műemlékei. Bp. 1972. 527., 551. p.

Nagy Árpád: Az egri volt jezsuita („Magyar Király") patika története, 1713—1773. (Archívum.) A Heves megyei Levéltár Közleményei. Eger, 1973, 31—42.

„Őrangyal" patika
(Eger. Almagyar u. 1.)

Lelt. sz.: —
Dobó István Múzeum tulajdona. Múzeumi „másolati bolt".
Alapítás: 1897.

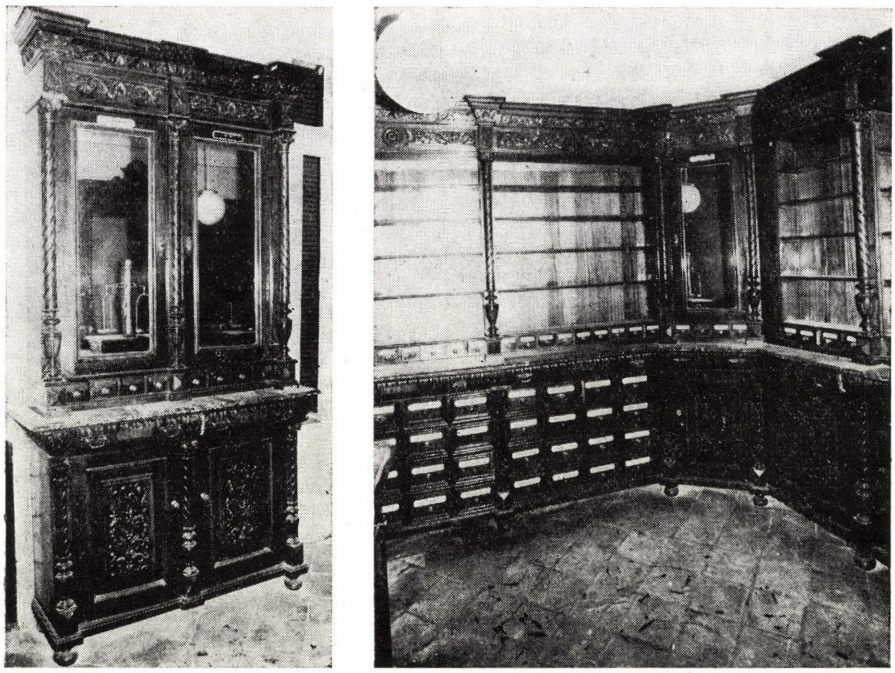

Az egri Őrangyal patika berendezésének részletei

Alapító: Nagy Imre.
Épülete: XVIII. században épült, XIX. sz. végén eklektikus homlokzatot kapó épület.
Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz. XIX. sz. vége.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: tölgyfa, mahagóni részletekkel.
Tartozékok: mérleg, faragott postamen. (2 db) XIX. sz. vége
íróasztal. XIX. sz. vége
cégtábla. XIX. sz. vége.
Irod.: —.

II. Védett berendezés

„Gránátalma" (volt irgalmasrendi) patika
(Megyei Kórház. Eger. Markhót Ferenc u. 1—3.)

Védettségi szám: 863—1996/1953
Alapítás: 1728.
Alapító: irgalmasrend.
Épülete: A volt irgalmasrendi kórházban működik alapítástól. Épült 1726 körül, Battista Carlone tervei szerint, kibővítve 1843-ig.
Az officina boltíveiben gyógynövényeket és tájképeket ábrázoló festményeket festettek a XIX. sz. végén.
Stílus, kor: empire, klasszicista elemekkel. 1830 körül.
Alkotó: egri asztalos (?)
Anyaga: tölgyfa, ébenfa díszítéssel.
Leírás: Az officina boltíves helyiségben áll (10×5 m; mag.: 2,85 m). Az állványzatot függőlegesen aranyozott, korinthosi oszlopfejes lizénák tagolják. A bejárati ajtók felett profilált timpanon van, a középső ajtó felett óra. Felül körben széles párkány zárja. A táraasztal két egyforma tégla alakú, fekete—szürke márvánnyal borított, elöl üvegajtós kiképzésű részből áll. Akantuszlevelek és kannelurált félpillérek díszítik.
Tartozékok: iker táramérleg (2 db), Aesculap és Hygeia szobrokkal. XIX. sz. közepe
mozsár. Felirata: „Sub provisore R. Fr. Adalberto Való, 1855"
óra. Joseph Stanzl műve. XIX. sz. közepe
eredeti üveg- és faedényzet.
Irod.: Nékám Lajosné: I. m. 42—43. p.
Ringelhann Béla: Az egri megyei kórház. Az egri múzeum évkönyve IV. Eger, 1966. 189—216. p.
Eger város műemlékei. Bp. 1972. II. 389—390. p.
Baradlai János—Bársony Elemér: I. m. 219—220. p.

„Kígyó" patika
(Csány)

Védettségi szám: 86 275/60
Alapítás: 1840.
Eredeti hely: Eger. Dobó tér 2.
Alapító: —
Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz. 1880 körül.
Alkotó: egri asztalos (?)
Anyaga: tölgyfa.
Tartozékok: óra (beépítve)
irodaberendezés (szekrény, íróasztal). 1880 körül
fedeles-hengeres edény (36 db). Porcelán. 1880 körül. Eger város címerével díszítve.
Irod.: —

KOMÁROM MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

Nincs.

II. Védett berendezés

Nincs.

III. Patikaház

Komárom. Széchenyi tér 25. „Szerecsen" (Rochlitz) patika.
Alapítás: 1770 előtt, jezsuiták.
Copf stílusú, épült 1780 körül.

NÓGRÁD MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

Nincs.

II. Védett berendezés

Nincs.

III. Patikaház

Szirák. Petőfi Sándor u. 68. „Remény" patika.
Alapítás: 1829.
Romantikus stílusú, épült 1860 körül.

PEST MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

Nincs.

II. Védett berendezés

„Madonna" patika
(Dunabogdány)

Védettségi szám: 47 353/73
Alapítás: 1907. A patika már a XIX. sz. második felében működött a visegrádi patika fiókgyógyszertáraként.
Eredeti hely: ismeretlen, valamelyik budapesti drogéria vagy patika.
Stílus, kor: second empire. 1870-es évek.
Anyaga: fenyőfa (feketére festett és aranyozott részletek).
Leírás: Aranyozott és festett faragványokkal gazdagon díszített bútorzat. Az egyes korpuszok közötti csigavonalban végződő lizénákat felül féltestű angyalfigurák díszítik: feketére festett aranyozott hátracsapott szárnyas angyalok. Az egyik valószínűleg központi helyet díszítő állványon az angyalfigurák között sima, fekete fafelületen aranyozott „faun" fej dombormű faragvány látható, aranyindás ornamentikás keretben; alatta tükrösszekrénnyel. Az övpárkányt aranyozott karmos előre ívelő állatlábak tartják, közöttük aranybetétes keretben empire indaminta. A táraasztalt lizénák három mezőre osztják: a két szélsőn aranyozott ornamentális indadísz, középen — a tükrös korpuszon látható — „faun" fej dombormű ismétlődik.
Tartozék: nincs.
Irod.: —

„Megváltó" patika
(Abony)

Védettségi szám: 47 469/73
Alapítás: 1930.
Alapító: Csemiczky Frigyes.
Stílus, kor: modern funkcionalista. 1930.
Alkotó: Csemiczky Tihamér tervei alapján kivitelezte Valnicsek Béla és Fia Bútorgyár.
Anyaga: kaukázusi diófa.
Irod.: —
Megj.: Az officina berendezést Csemiczky Tihamér (1904—1960) gyógyszerész, grafikus és festő tervezte; ezért került védettség alá.

III. Patikaház

Vác. Március 15. tér 9. sz. Volt irgalmasrendi Kórház.
A kórházban 1808-tól működött patika.
Épült 1780 körül.

SOMOGY MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

Nincs.

II. Védett berendezés

Nincs.

III. Patikaház

Kaposvár. Május 1. u. 19. sz. „Arany Oroszlán" patika.
Alapítás: 1774.
Kőkeretes kapuján 1774-es szám.

SZABOLCS-SZATMÁR MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

„Angyal" patika
(Nagykálló. Korányi Frigyes Emlékmúzeum)

Védettségi szám: 68 121/65
Tulajdonjog: Semmelweis Orvostörténeti Múzeum.
Eredeti hely: Budapest, IX., Üllői út 39. sz. alatt működött, mint az Orvosi Kar és a Korányi-klinika szállítója.
Alapító: Ivanovics Alajos.
Stílus, kor: biedermeier. 1840—1845.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: cseresznyefa, topolyagyökér-borítás.
Leírás: Rendkívül harmonikus tagolású mind függőlegesen, mind vízszintes irányban. Egyszerű sima bútorzat, felső nyitott részét lizénák osztják, alul fiókos, ill. felső részén csúcsív-soros keretes betétlappal ellátott ajtós megoldású. A táraasztal elöl a szekrényekkel azonos betétlapokkal kialakítva. Topolyagyökér intarziával és faragott részletekkel egységesen díszített officina berendezés.
Irod.: Sztankai István: I. m. 247. p.

II. Védett berendezés

„Isteni Gondviselés" patika
(Nagykálló. Szabadság tér 3.)

Védettségi szám: 68 121/65
Alapítás: 1813.
Alapító: —
Stílus, kor: biedermeier. 1840—1845.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: cseresznyefa, topolyagyökér-borítás és díszítés.
Leírás: „L" alakban felállított bútorzat sima, egyszerű vonalú. Váltakozva nyitott ajtós megoldású; az alsó rész nem fiókos, hanem ajtóbetétes, csúcsív-soros tagolású kerettel. A csúcsívek felett egy-egy négykaréjos rosetta-intarzia. A táraasztal szintén „L" alakban felállított, hasonló betétlapokkal díszített.
Tartozék: pénztárasztal. Cseresznyefa, 1840—1845. Magyar (csak a homlokoldal két betétlapja).
Irod.: —

„Szarvas" patika
(Tiszalök. Kossuth u. 8.)

Védettségi szám: 47 488/73
Alapítás: 1847.
Alapító: —
Stílus, kor: utóbiedermeier—neobarokkos jelleg. 1860—1870-es évek.
Alkotó: Steinbuch Ármin (Budapest).
Anyaga: diófa.
Tartozék: karosszék (2 db). Tölgyfa. 1850 körül
patikaedény (2 db). Kőcserép. Murány. XIX. sz.
faedény (14 db). XIX. sz. közepe.
Irod.: —

„Oroszlán" patika
(Mátészalka)

Védettségi szám: 47 602/73
Alapítás: 1825.
Alapító: —
Stílus, kor: utóbiedermeier—neobarokk jelleg. XIX. sz. közepe.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: diófa.
Tartozék: (nincs meg a teljes bútorzat)
táraasztal, pénztárasztal
táramérleg-tartó (2 db)
fatégely (22 db). 1860—1870.
Irod.: —

„Kígyó" patika
(Kemecse)

Védettségi szám: 47 578/73
Alapítás: 1847.
Alapító: —
Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz. XIX. sz. 70-es évek.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: diófa, tölgyfa.
Tartozék: (bútorzat későbbi)
íróasztal.
Irod.: —

„Magyar Korona" patika
(Nyirmada)

Védettségi szám: 47 601/73
Alapítás: 1903.
Alapító: Novák József.
Stílus, kor: eklektikus hatású szecesszió. 1903.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: fenyőfa.
Tartozék: íróasztal. 1903.
üveg- és porcelán eredeti edényzet
Hygieia és Aesculap állószobor. Gipsz, XX. sz. eleje. (Kertben.)
Irod.: —

„Angyal" patika
(Nyíregyháza. Széchenyi út 1.)

Védettségi szám: 47 502/73
Alapítás: 1906.
Alapító: Haissinger Viktor.
Stílus, kor: szecesszió. 1906.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: tölgyfa.
Tartozékok: óra, faragott fali. 1890 körül
teljes eredeti edényzet (urán üveg és fehér porcelán) XIX. sz. vége.
Irod.: —

III. Patikaház

Csenger. Gyógyszertár. Épült 1825-ben.
Oros. Ma gyógyszertár. Volt Kállay-kúria. Épült 1820 körül.

SZOLNOK MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

„Isteni Gondviselés" patika
(Szolnok. Damjanich Múzeum)

Lelt. sz.: —
Alapítás: 1799.
Eredeti hely: Szolnok. Kossuth tér 10. Patikaház. XVIII. sz. Lebontva.
Alapító: —
Stílus, kor: biedermeier. 1853.
Alkotó: —
Anyaga: cseresznyefa.
Irod.: —

II. Védett berendezés

Nincs.

TOLNA MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

Nincs.

II. Védett berendezés

„Isteni Gondviselés" patika
(Zomba. „Rozsnyai Mátyás" gyógyszertár)

Védettségi szám: 47 036/73
Alapítás: 1863.
Alapító: —
Stílus, kor: biedermeier jelleg. 1863.
Alkotó: Szekszárd környéki asztalos.
Anyaga: diófa.
Tartozék: táramérleg (2 db), alakos: Hygeia, Aesculap. Diófa, 1863. mérlegszekrénnyel
mellszobor (7 db). Gipsz. XIX. sz. vége
petróleumlámpa, fémvázas, színes üvegbura. XX. sz. eleje
fatégely (15 db). XIX. sz. közepe
üvegedény (56 db). XIX. sz. 60-as évek.
Irod.: —

VAS MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

Kőszegi Patikamúzeum
(Vas Megyei Gyógyszerészettörténeti Szakgyűjtemény)

Tulajdonjog: Semmelweis Orvostörténeti Múzeum.
Fenntartó: Megyei Gyógyszertári Központ és Kőszeg Városi Tanács.
Helye: Kőszeg. Jurisich tér 11.
Épület: A volt jezsuita patika ebben az épületben működött 1775—1910 között. A jelenlegi múzeum első kiállítótermében állt az Iparművészeti Múzeum tulajdonában levő barokk bútorzat. Lásd Kőszegi jezsuita patika.
Leírás: (a gyűjtemény állományában levő bútor).

„Szerecsen" patika. (Alapítás: 1647 előtt, Herpius János Kristóf. Kőszeg. Rákóczi út 3. sz.)

Stílus, kor: barokk (festett). XVII. sz. második fele.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: fenyőfa (festett).
Leírás: Hatfiókos, festett, egyszerű összeépítésű táraasztal vagy munkaasztal. Szürkéskék alapú festésen minden egyes fiókon fehér szalagfonadékban gyógyszerfelirat, a fiókokon vaskarika húzódik. Fiókok homloklapján profilos léckeret, óarany színben. Sima, egyenes vonalú bútor.
Megj.: A bútorzat egy része Semmelweis Orvostörténeti Múzeumban. Lásd „Arany Sas" patika.
A bútorzat több mint 2/3-a a jelenleg működő gyógyszertár raktárában, barnára mázolva.

II. Védett berendezés

„Szentlélek" patika
(Szombathely. Köztársaság tér 9.)

Védettségi szám: 68 793/65
Alapítás: 1753.
Alapító: Gutten György.
Stílus, kor: eklektikus. 1880 körül.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: szilfa (pácolt).
Tartozék: pénztárasztal
mérleg (2 db), fehér márványlapos lámpával ellátva,
eredeti korabeli edényzet.
Irod.: —

„Kígyó" patika
(Szombathely. Köztársaság tér 31.)
Védettségi szám: 68 791/65
Alapítás: 1906.
Alapító: Babics István.
Épület: teljesen egykorú a patikaberendezéssel. A térhatároló felületek szintén szecessziós művészi kiképzésűek: a falakon és a mennyezeten gipszstukkó díszítés, a padló egykorú műmozaik kirakású.
Stílus, kor: szecesszió. 1907.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: cseresznyefa.
Leírás: apszis-szerű és egy négyszögletű tér teljes beépítése.
Tartozék: pénztárasztal, receptaláíró-asztal, 1906.
kerek asztal (2 db), kanapé, ülőke (4 db)
könyvszekrény, tükör (irodában)
fém számológép (központban)
teljes korabeli edényzet
bronz kandeláber (4 db), zöld üvegernyővel. 1906.
márványlap. (Felirattal, alapítási évvel, alapítóval.)
Irod.: —
Megj.: Vas megyében most folynak a tárgyalások a megoldásról. Előzetes védelem alatt áll Szombathelyen egy XIX. század közepén készült berendezés, valamint Körmenden két XIX. sz.-i berendezés, végül pedig Kőszegen a volt Küttel-patika teljes berendezése. Az intézet álláspontja szerint egységes terv alapján kell megoldani a fenntartás és a kőszegi patikamúzeumban történő együttes elhelyezés problémáját.

VESZPRÉM MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

Nincs.

II. Védett berendezés

„Fekete Sas" patika
(Veszprém. Rákóczi Ferenc u. 8.)
Védettségi szám: 85 000/1960
Alapítás: 1747.
Alapító: —
Stílus, kor: eklektikus—neoreneszánsz. 1880 körül.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: tölgyfa.
Tartozék: (a berendezés nincs meg)
portál és bejárati rész.
Irod.: —

III. Patikaház

Nincs.

ZALA MEGYE

I. Múzeumi tulajdonban levő berendezés

Nincs.

II. Védett berendezés

„Fekete Sas" patika[5]
(Zalalövő)

Védettségi szám: 84 652/1959
Alapítás: 1714 körül.
Eredeti hely: Nagykanizsa. Fő u. 6. (a polgári patika)
Alapító: ferences rend, 1760-as évektől polgári jelleg.
Épület: a ferences rend tulajdonában levő patika az Alsóvárosi ferences rendházban működött. Épült a XVIII. sz. elején.
Stílus, kor: empire. 1830.
Alkotó: ismeretlen.
Anyaga: tujagyökér.
Leírás: Az officina „U" alakban épült be. Függőlegesen feketére pácolt, faragott pálmalevél díszű, aranyozott oszlopfejes féloszlopok tagolják az állványzatot. Az alsó fiókos részen pedig szintén pácolt kanellurás lizénákban folytatódik. Felül sima zárópárkány fut körbe. A táraasztal mögött, a mérlegszekrény felett szép oszlopos, aranyozott díszű empire óra áll. Az alsó fiókos rész pácolt állványzatában márványos hatást keltő tujagyökér borítású fiókok vannak elhelyezve. Hasonló homlokfalú alacsony szekrényke tartozik még a berendezéshez. Az officina legszebb dísze a táraasztal: homloklapja a márványos hatású tujagyökérrel borított, középen feketére pácolt ovális keretben rosettadísz, két szélén az aranyozott oszlopfejes féloszlopokkal.
Irod.: Nékám Lajosné: I. m. 46. p.
Blázy Árpád: A nagykanizsai „Fekete Sas" gyógyszertár officinai bútora keletkezésének vizsgálata. Diarium, 1974.

[5] *Blázy* Árpád: A nagykanizsai „Fekete Sas" gyógyszertár officinai bútora keletkezésének vizsgálata. Diarium. 1974. — Nékám Lajosné: I. m. 46. p. tévesen a bútorzatot az 1836-ban alapított „Igazság" patika berendezésének tartja.